

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2009 vp

Hallituksen esitys Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioon Keski-Afrikan tasavallassa ja Tshadissa (MINURCAT) tehdyn yhteistyöpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä kesäkuuta 2009 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen välillä voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioon Keski-Afrikan tasavallassa ja Tshadissa (MINURCAT) tehdyn yhteistyöpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan

kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 86/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- oikeuspäällikkö Päivi Kaukoranta, ulkoasiainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi New Yorkissa toukokuussa 2009 Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen hallituksen välillä voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioon Keski-Afrikan tasavallassa ja Tshadissa (MINURCAT) tehdyn yhteistyöpöytäkirjan sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto perusti operaation syyskuussa 2007 päätöslauselmallaan 1778 (2007). Tasavallan presidentti päätti maaliskuussa 2009, että Suomi osallistuu YK:n kriisinhallintaoperaatioon Keski-

Afrikan tasavallassa ja Tshadissa noin 80 sotilaalla. Pöytäkirjan tarkoituksena on sopia Yhdistyneiden kansakuntien ja Suomen välillä niistä ehdoista, jotka koskevat Suomen osallistumista MINURCAT-operaatioon.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Pöytäkirja tulee voimaan sopimuspuolten välillä kirjeenvaihdolla sovittavana ajankohtana. Tarkoituksena on, että pöytäkirja tulisi voimaan mahdollisimman pian suomalaisen henkilöstön aloitettua MINURCAT-operaatiossa. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä

ajankohtana samaan aikaan kuin pöytäkirja tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Suomi osallistuu YK:n MINURCAT-operaatioon Keski-Afrikan tasavallassa ja Tshadissa noin 80 sotilaan vahvuisella jääkärikomppanialla, pienellä kansallisella tuki- ja tiedusteluosastolla sekä asettamalla henkilöstöä operaatioesikuntaan Abéchéen. Päätös Suomen osallistumisesta tehtiin sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. Eduskunta hyväksyi ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisesti puoltavan kannan osallistumisesta 10 päivänä maaliskuuta 2009, ja tasavallan presidentti päätti Suomen osallistumisesta 13 päivänä maaliskuuta 2009.

YK:n turvallisuusneuvosto päätti 14 päivänä tammikuuta 2009, että Keski-Afrikan tasavallassa ja Tshadissa toimivaa YK:n MINURCAT-operaatiota laajennetaan 15 päivä maaliskuuta 2009 alkaen sotilaallisella komponentilla. Laajennus toteutettiin siirtämällä EU:n EUFOR Tcad/RCA -kriisinhallintaoperaation EU-sotilaat YK:n alaisuuteen. Vastuunsiirron yhteydessä EU:n sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio päättyi. Suomi osallistui EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon noin 60 sotilaalla.

Laajennetun MINURCAT-operaation tavoitteena on parantaa turvallisuustilannetta ja edistää pakolaisten paluuta, humanitaarista toimintaa sekä jälleenrakennusta. Operaation päätehtäviä ovat tshadilaispoliisien kouluttaminen siviilien ja pakolaisleirien turvallisuustilanteen parantamiseksi, ihmisoikeustilanteen tarkkailu ja tshadilaisviranomaisten koulutus sekä alueellisen turvallisuustilanteen tukeminen. Operaation voimankäyttö säännöt perustuvat YK:n peruskirjan VII lukuun. Mandaatin kesto on 12 kuukautta, ja YK-käytännön mukaan sitä on mahdollista jatkaa vuosittain.

Suomalainen kriisinhallintajoukko vastaa osana irlantilais-suomalaista pataljoonaa operaation eteläisellä sektorilla operaation mandaa-

tin mukaisten tehtävien toteuttamisesta vastuualueellaan. Pataljoona on sijoitettu Goz Beidan alueelle.

Sotilaallisen kriisinhallintalain käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi, että YK:n malliyhteistyöpöytäkirjaan perustuvaa operaatiokohtaista yhteistyöpöytäkirjaa ei ollut mahdollista hyväksyä lain valtuutuksen nojalla. Suomen MINURCAT-operaatioon osallistumisesta koskevalle pöytäkirjalle on näin ollen tarpeen hankkia eduskunnan hyväksyminen.

Ulkoasiainvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että YK-yhteistyöpöytäkirjan mallia on muutettu siten, että siihen on lisätty operaatiohenkilöstöä koskevat käyttäytymisnormit (H liite) sekä niitä koskevat artikkelit (7 b–f artikla). YK:ssa on valmisteltu yhteistyöpöytäkirjan mallin muuttamista siten, että siihen sisällytettäisiin seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseen liittyviä artikloja, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyseinen käyttäytymisnormeilla täydennetty malli on ollut pohjana Suomen ja YK:n sihteeristön välisessä MINURCAT-operaatiota koskevan yhteistyöpöytäkirjan valmistelussa.

Käsitteltävänä olevan esityksen tarkoituksena on sopia YK:n ja Suomen välisellä yhteistyöpöytäkirjalla ehdoista, jotka koskevat Suomen osallistumista MINURCAT-operaatioon. Pöytäkirjassa määritellään Suomen operaation käytettäväksi asettamat henkilö- ja materiaaliressurit. Pöytäkirjassa määritellään myös yksityiskohtaiset korvaushinnat, joilla YK korvaa Suomelle MINURCAT-operaatioon lähetetyn henkilöstön ja materiaalin. Pöytäkirjassa määritellään lisäksi operaatiohenkilöstön yhtenäiset käyttäytymisnormit sekä vahingonkorvausvelvollisuuden jakautuminen Suomen ja YK:n välillä tapauksissa, joissa kolmansille osapuolille tai YK:n omaisuudelle aiheutuu vahinkoa. Yhteistyöpöytäkirja on laadittu YK:n yhteistyöpöy-

täkirjan mallin pohjalta, ja se vastaa lähtökohtaisesti eduskunnan aikaisemmin hyväksymiä (UaVM 1/2003 vp) Etiopian operaatioon liittynyttä ja (UaVM 11/2006 vp) Libanonin operaatioon liittynyttä pöytäkirjaa. Ottaen huomioon pöytäkirjan liitteiden teknisen ja varsin yksityiskohtaisen luonteen tämän hallituksen esityksen liitteeksi on otettu varsinaisen pöytäkirjan lisäksi pöytäkirjan liitteet A—C, F ja H, joilla on merkitystä eduskunnan hyväksymisen kannalta.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy New Yorkissa 27 päivänä toukokuuta 2009 Yhdistyneiden Kansakuntien ja Suomen hallituksen välillä voimavarojen antamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioon Keski-Afrikan tasavallassa ja Tshadissa (MINURCAT) tehdyn yhteistyöpöytäkirjan ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pertti Salolainen /kok
vpj. Markku Laukkanen /kesk
jäs. Eero Heinäluoma /sd
Antti Kaikkonen /kesk
Kimmo Kiljunen /sd
Katri Komi /kesk
Annika Lapintie /vas
Elisabeth Naucclér /r

Aila Paloniemi /kesk
Pekka Ravi /kok
Ben Zyskowitz /kok
vjäs. Krista Kiuru /sd
Juha Korkea-aho /kesk
Heikki A. Ollila /kok
Kimmo Sasi /kok
Esko-Juhani Tennilä /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen.